

Klīniskajos pētījumos biežāk izmantotie funkcionālā stāvokļa novērtēšanas instrumenti un to psihometrisko īpašību salīdzinājums pacientiem ar galvas smadzeņu audzēju: sistemātisks literatūras pārskats

Lelde Ģīga, Guna Bērziņa

Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas fakultāte, Latvija

Ievads. 2015. gadā Latvijā tika reģistrēti 11 123 jauni onkoloģiski gadījumi. Ar primāriem galvas smadzeņu audzējiem pacientu reģistrā no jauna tika uzņemti 188 pacienti, bet ar metastāzēm galvas smadzenēs – 331. Ņemot vērā 2015. gada statistikas datus, pacienti ar galvas smadzeņu audzējiem ir 5% no kopējā onkoloģisko slimnieku skaita. Attīstoties medicīnas nozarei, diagnostikas iespējām un primāru audzēju ārstēšanas tehnoloģijām, personu ar diagnosticētu primāru galvas smadzeņu audzēju dzīvildze ievērojami palielinās. Atkarībā no galvas smadzeņu audzēja lokalizācijas un histoloģiskā varianta būtiski atšķiras arī slimības prognoze – no dažiem mēnešiem, vairākiem gadiem līdz pilnīgai slimības izārstēšanai. Audzēja lokalizācija, anatomiskā izplatība un tā radītais tilpuma efekts ir klīniskā stāvokļa noteicošie faktori pirms un pēc primāras ārstēšanas. Biežākie simptomi ir galvas sāpes, slikta dūša, vemšana, parciālas vai vispārējas krampju lēkmes, kognitīvi traucējumi, ataksija un fokāls neiroloģisks deficīts (75% gadījumu), kas būtiski ietekmē dzīves kvalitāti. Lai izvērtētu mērķa grupas rehabilitācijas vajadzības, nepieciešams ir specifisks, šīs pacientu grupas vajadzībām atbilstošs funkcionālās nespējas novērtēšanas instruments, jo atbilstošu instrumentu lietošana varētu uzlabot rehabilitācijas plānošanu un tādējādi ietekmēt šo pacientu turpmākās dzīves kvalitāti. Šobrīd nav vienota protokola šo pacientu novērtēšanai.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir noskaidrot biežāk izmantotos funkcionālā stāvokļa novērtēšanas instrumentus pacientiem ar galvas smadzeņu audzēju, salīdzināt to psihometriskās īpašības.

Pētījuma metodes – sistemātisks literatūras pārskats un klīniskajos pētījumos biežāk izmantoto funkcionālā stāvokļa novērtēšanas instrumentu identificēšana, biežāk izmantoto funkcionālā stāvokļa novērtēšanas instrumentu psihometrisko īpašību analīze.

Rezultāti. Sistemātiskajā literatūras pārskatā iekļautajos pētījumos tika identificēti 86 funkcionālā stāvokļa novērtēšanas instrumenti, no kuriem tālāk analizēti deviņi biežāk izmantotie (KPS, MMSE, EORTC QLQ-C30, EORTC QLQ-BN20, FIM, TMT, BI, FACT-Br un SF-36). Psihometriskās īpašības pacientiem ar galvas smadzeņu audzēju tika novērtētas šādiem instrumentiem: EORTC QLQ-C30, EORTC QLQ-BN20, FACT-Br, SF-36. Pārējo instrumentu – KPS, MMSE, FIM, TMT, BI – uzticamība, pamatotība un atsaucība tika pierādīta pacientiem ar insultu, pēc galvas traumas un līdzīgām neiroloģiskām slimībām.

Secinājumi. Netika identificēts vienots, unikāls funkcionālā stāvokļa novērtēšanas instruments pacientiem ar galvas smadzeņu audzēju, jo instrumenta izvēle ir atkarīga no klīniskā jautājuma un klīniskā pētījuma mērķa. Darbā tika identificētas klīniskajos pētījumos biežāk izmantoto deviņu funkcionālā stāvokļa novērtēšanas instrumentu psihometriskās īpašības.